

משחקי בקוביא וסרסורים בספרות ההלכתית ההסטורית

Poverty During The Plague

ויהי כמו שנה 14 נאסר ליהודים לקנות ולמכור ולישא וליתן ואין ריוח כלום, גם המלכות לקח יותר מק"כ אלף דוקאטי מן היהודים והיוקר הווה מכל דבר לא נהיה כמוהו באופן כי העני וידל ישראל מהקהלות האלה, באופן שהעשירים ירדו להיות כבינונים, והבינונים להיות עניים, והעניים אין עוד להם מרחם כי אפס כסף 146, ואני בעניי מלבד כי זה

רבי אריה ממודנה 1571-1648

ספר הראשון שנכתב עבור גוים על ידי יהודי דתי על היסטוריה וחיים דתיים של יהודים ע"י רב אריה ממודנה

Kidnap

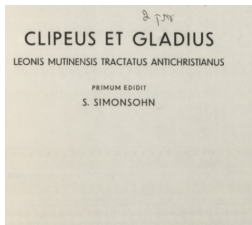
Children Problems

ומחרש שבט השצ"ח הרבה בני יצחק וצ"ו לפשיע לבלתי לכת ארת כאנשים להרויח למרף ביתו כי אם מבקר לערב יוקארו 165 לצחיק המהולל, עד כי בחר ללכת, ואני סיעתי בידן להרחיק נדוד ועזב את ביתו נמש את אשתו עזובה ועצובת רוח והלך לליזורנו ומשם לאמשרדרם ואמר כי רצונו לעבור אל בראזיל באינדויא 166, וסחול לו הי, כי היה יכול לשבת שלו ושקט בביתו ולשמח את נפשו ולהמוך ולכלכל את שיבתו, ויעבור והנה איננו מר"ת סיון והנה להיות נע ונד בארץ 167, אין זה כי אם עונותי ופשעי הנורמים כי על ג' בנים שהיו לי אוכל לומר, זה מת, וזה נהרג, וזה גולה, לא נשאר לי נחמת בעניי כי אם מנכדי יצחק מן הלויים

חדשים וישובו ללכת פירארה ובהיותם בדרך לפראנקולין (Francolino) קרוב לפירארה בצאתם מהספינה נתונני ע"י סבל נוי וינים הסבל וישאני בחיקו ויראו כי אינני וירדוף כמ' שמשון משולם יז ז"ל שהיה מנהיג של א"א אחריו כשני מילין וישיגהו ויקחני ויתן לו אנרופים רבים ויביאני אל הורני, ונבוא פירארה ונהיה שם. אז קנה א"א ז"ל ארמון יפה בפירארה

Wife's Death

. ואקרא לאוהבי וקרובי ונלך תיכף אחר השבועות כלנו שמחים וסובי לב לויניציאה ובהגיעני שם מצאנו הכלה במטה והכל אומרים אין דע כי אם מעט שלשול ורפואה תהיה לה, ומיום אל יום נבר עליה החולי עד כי נסתה למות ולבה כלב האריה ולא נבהלה. ויום מותה קראה לי ותחבק ותנשק לי ותאמר ידעתי כי זה עזות מצח, אמנם האלהים יודע כי שנה אחת של שדוכין לא נגענו זה את זה אפי' באצבע קסנה ועתה בפרק המיתה רשות מות נתון לי, לא זכיתי להיות אשתך

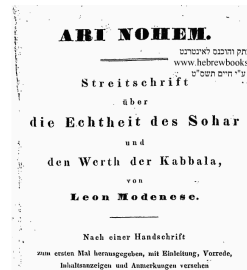

ספר מגן וחרב נגד נצרות ע"י רב אריה ממודנה

Gambling = צחוק

ימות החרף ההם הרביתי להפסיד בצחוק עד כי ימי הפסח הוכרחתי לקחת מאת בני חברת ת"ת אשכנזים בהלואה קניב

מר"ח אייר השצ"ג עד חג הפסח השצ"ד שלותי ונחתי כי לא צחקתי וזיה אלהים עמדי להרויח פרנסתי ברוחב, וגם הרבה ממכתבי השלמתי וסדרתי, וזיהתי כמציא מעט נחת רוח לולי כי זקנתי וקפצה עלי זקנה בפתאום וכן על אשתי

ספר ארי נוחם נגד הקבלה ע"י רב אריה ממודנה

סור מרע.

פרק א.

בו יספר מהסכת איך שני רעים אהובים שם האחד אל לרד ושם השני מירד הניעו לרבר מענין הצחוק:

אהבה שאינה תלויה בדבר כאהבת חרד ויהונתן היתה בין שני בחורים חברים יודעי דעת ומשכילים בכל חכמה, אשר יחדיו שקדו על דלתות הלמוד ויחדיו היו חמים, כל הימים יתלכדו ולא יתפרדו, שם האחד **אלרד** ושם השני **מירד**. ויהי מירד זה יוצא וזו בא לעשות מלאכתו וסתרתי, כאשר ישות עליו אביו כי סותר גדול היה, ואנשים רקים ופוחזים המו לבו אחרי התהו ויואל ללכת עמדם באשר לא נסה, ויחל לצחוק בקלפים ובקוביות ויוסם ולילה לא ישבות, וישם בהם כסלו עד כי נהפך לאיש אחר וכל חלקה טובה לימוד ועסק השליך מנגד, לא יתפוז בתבונה כי אם יקום לצחק, בית והון הבאיש החפיר וכל ראויו ילעגו לו.

ספר סור מרע - פולמוס נגד הצחוק-הימורים

זכור את יום השבת וגו' אם יהיה איש מצחק ע"ש בין השמשות, וימשך הרבר המאבר בתוחלת שמשכה להחזיר אברה לבעלים, והמרויח אשר לא ישבע כסף יקדש עליהם היום, ונמצאו מחללים את

השמש? ולואת אז"ל (ברכות נ"ח א') כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת לאכול, תרש וזרע וקצר וכו' ואח"כ אבל. וכמה יגיעות יגע עד שמצא בנד ללבוש, נזו ונפץ ולבן וכו' ואח"כ לבש, ואני משכים ומוצא כל זה מחוקן לפני, אשר נתכסה בה, והיום בלי טורח ועמל הכל נמצא. יען נזר הבורא לתלות חיי האדם באדם, הן במעשה ידיו הן בשכר עמלו, הן בכסף ומעות, לקנות ולמכור. לישא וליתן, להחליף ולשנות, להרויח ולהוציא מעות מיד אחיהם. וכל המרבה בסחורה מחכים, ונקראת סחורה כי סחור סחור וסביב סביב ילך המזון והכסף מיד ליד בחליפין ותמורות. ועתה מה גרע הצחוק מהיות גם הוא כאחד הסחורות הנעשות יום יום לאסוף הון ולקבוצ זהב, מוליך ומביא מעלה ומוריד, אם גם בו נוכל לצוד ציד ולהביא באוצרותינו או ליגע לריק כסוב בעיני המשגיח, ומה שמץ דבר נמצא בארזון סן הראשון? הלא זאת העצה היעוצה

סידד. ברוב דברים הדבר רשע על הצחוק הזה, ובכל זאת דבר לא 1) לא דברת, ומום לא הפלת בו אשר לא ימצא בכל מעשי אדם. כי כעס בחוק כסילים ינוח אף על כל דבר קל, ונכון מאריך אפו בכל עת. וראיתי אני יום אתמול אדם אחד אשר אבר ארבע מאות זהובים ובכל זאת לא פתח את פיו ולא קלל את יומו, רק פעם אחת אמר אתה השם הצדיק, וגם הברלי איש אשר שמע כי באה התבואה בוול שהוא היה סורד רגן ותירוש ועלה לראש הגג ונפל ומת. ומשכנות

נוק ההתמכרות לצחוק של אריה ממודנה

בסלו השעד הוספתי לעשות הרע בצחוק ורק רע סבכני כל היום מאז. ויהי י' תשרי השע"ה נסע בני מרדכי ז"ל ללכת חוץ כי הצר לנו אדם בליעל איש און והניח או הלימוד סתלמידי החברה, וחזר חרש כסלו והתחיל להתעסק במלאכת האלקימיה (Alchimia) עם הגלח יוסף גריללו (Grillo) חכם גדול,

בעיות כספיות במשך חייו

דוקאטי לפרוע חובותי לנכות אותם להם ששה דוקאטי לחדש משכרי זנדרתי שלא לצחוק עד נכזי המעות ההם שיהיו כ"ה חדשים 136, והיום עלתה לי שנה בלי הכנסה ובלו שום תלמיד ורויח, לא ידעתי איכה ארעה, איכה ארביץ ומאין יבוא עזרי כי אם מאת ה' מן השמים. אחר

יום י"ז בתמוז שצ"א שחמשה דברים אירעו בו לישראל רעים וחטאים, צכנסה בו רוח שמות וחזרתו לצחוק ומאז עד כסלו השצ"ב הפסדתי יותר מחמש מאות דוקאטי, רובם חובות לאשר הליו לי. וההוצאה מפני היוקר יכבדה על אנחתי. ותמשך המגפה בעיר ובין היהודים

ספר על דרכים לשפר הזיכרון ע"י רב אריה ממודנה

דכאון של ר, אריה ממודנה

איכה רבו פשעו ומה גדלו עונותי, זה לי נז'א שנה שלמים מעת לידתי הלוך וחסור ותמיד אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו לא שלותי ולא שקמתי ולא נחתי ויבא רוגז על רוגז הווה על הווה, בממון בלב ובגופות, מאין לי כח לאחוז בקילמוס אשר בין ידי לכתוב אשר עולל לי אשר הוגה ה' נגדי, והנייר איך לא ימוי'ס ממי דמעו'ת עיני הזולגות עליו,

גזרת קהילת ונציה נגד הימורים

(תרגום) היות והובאו לעמינו (הכחנה לעדות היהודיות השונות בויניציאה) משחקי קלפים וקוביות רבים ושונים, הגרמים חורבן ועקירת משפחות, יהא מתוקן בפקודת האדונים ראשי הקהלה שייאסר על כל יהודי הדור בויניציאה גבר או אשה, צעיר או צעירה, ילד או ילדה, בעונש חרם חמור. רוצה

לומר נדרי חמור, לשחק בויניציאה ומחוצה לה עם יהודי ועם אדם אחר, או לתת לאחרים לשחק עבורו, באיזה שהוא משחק מן הכתובים להלן, הוה אומר ב"אסיטה", ב"שלושים", ב"שלושים ותשע", או ב"שלושים ואחת", ב"ארבעים", ב"יותר או פחות", ב"אירביטי", במשחק ה"פאראר", וב"קארטיטי", במשחק עם "פינטאס", ובקוביות בלי שולחנות קטנים וגדולים. ומי שיעשה (נגד התקנה הזאת) יפלו עליו כל החרמות, השמתות, והקללות הכתובים בחוק הקדוש (בתורה). והוא (העובר) יתפרסם בפקודת האדונים ראשי הקהלה בבתי הכנסיות של הגיטו בתור מוחרם. ולא יכופר לו עד שיבצע את שיעורו לו האדונים ראשי הקהלה. וזאת מכוחן (לחרם יהיה תוקף) לשש שנים מן היום הנזכר, והתקנה צריכה להתפרסם לכשתפרסם התקנה בדבר ה"מתרות":

ספר צמח צדיק על מוסר ועבודת הנפש ע"י רב אריה ממודנה

במקומות שצוחקים שם או בבית ועד הצחוק או בבתי העירונים ממש והם כמעט מכריחים אותם לצחוק, ובמעשה קרימונה הנ"ל כתב הרב אשכנזי ז"ל נוסף עוד לדעתי כי זו תקנת הצחוק היא תקנ' שאין רוב הצבור הזה יכולין לעמוד בה ואין להכשילם והזמן יספיק להוצאת האמת עכ"ל, ואם בעיר קרימונה שעסקי היהודים היו רחוקים ממקומות הצחוק התקנה לא היתה רק לזמן חמשה חדשי ובהם היתר כמה ימים בכל מין צחוק, מה נאמר בזו שכמעט א"א ודאי להמנע לסבות שאמרנו לזמן שש שנים שהם חיי האד' שקבע ה' ית' לעבוד' עבד עברי ובלי שום שיעור, והוסיפו ג"כ לא בויניציאה ולא חוצה לה נד שאם ילך א' מן הדרי' בויניציאה לקוסטאנטינה גם שם לא יונח לו מאיסור הנ"ל אילו הוא חובת גבר'

...Similarly, dice-players are disqualified if this is their only occupation. Since such a person does not involve himself in ordinary business pursuits, it can be assumed that his livelihood is dependent on his gambling, which is forbidden as "the dust of [i.e. borderline] theft." The above applies not only to dice-players, but also to all those who gamble with nutshells or pomegranate peels. Similarly, our Sages did not disqualify only those who train pigeons, but also those who gamble with other animals, beasts, וכן המשחק בקב"ה - והוא, שלא תהיה לו א'מנות אלא הוא - הואיל ואינו עוסק ב'שוב העולם, הרי זה בח'קת שאוכל מן הקב"ה, ש'הוא אבק ג'ל. ולא בקב"ה בקבד א'מרו, אלא אפילו בקלפי אגוזים וקלפי רמונים. וכן לא יונים בקבד א'מרו, אלא אפילו הפמ'ריון בקהמה

רמבם

מאירח עינים הרכות שסם שע שעא גזילה שפתי מה רצד

הנה חנל אם יש לו אופנות אסרת אפילו שחק עם זכאל אינו פסול (טור) וע"ל סימן ר"ז ב' י"ג וכבר עשט הסנהג כסגרה האסרוכה לשחק בקוני'ת ואין פסול אלא עי שאין לו אופנות אלת הוא וחס שחק עשו זאמנה אם חייב זאלס ע"ל סימן ר"ז זאס ;

אתנן זונה ומחיר כלב

לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית יה-וה א-להיך לכל נדר
כי תועבת יה-וה א-להיך גם שניהם. (דברים כג, יט)

עיתון ממוסקובה - מאה ה'20

אחרי פרסום הכתבה על פרשת הקדש ב' ליליוס בגליון האזרון פנה אלינו אחד הי קוראים הנאמנים ביותר, יהודי אדוק בעל קיוסק קטן, וביקשני לעיין בספר הזכרונות של הרב יעקוב מזא"ה, שכיהן כרב בבית הכנסת של מנין מיזובי במוסקבה בסוף המאה שעברה.

כביאו לבית הכנסת שם הרב לב לפרוכת נהדרת שקישטה את ספר התורה. אחרי ח'

קירה ממושכת, בירר את מקומה: היא ניתנה כמתנה על ידי "יד הזהב", זונה מפורסמת של החברה המוסקבאית באותם הימים.

רב רפאל אנקאווא
"המלאך" 1848-1935
במרוקו

הלשיר רפאל אנקאווא סי"ט

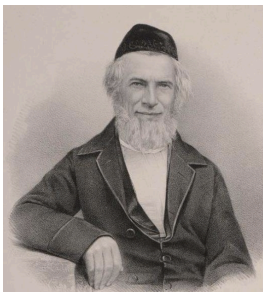
סימן רכ"ה

תשובה לקהל פארא בראויל יע"א

יודע למעלתכם על מה שנקשחם ממני לחוות דעתי הקלה בענין הפרוכת שעשו נשים זונות לכה"כ גם מש שמביאים נדרים ונדבות לביה"כ הי"ג אם מוהר לקבל מהם או לא והוא אמר שהולך לשאול משמכם להוליא מלב האומרים שיש איסור בדבר משום לא תביא מחנן וכו' :

נקמינן מכל האמור דמעיקרא ובראשונה אין ראוי לכנות כלל שם מחנן זונה על הפניות האלו הואיל והם כי אם מופקרות בעלמא ואין עליהם חיוב כרת דהיינו אינם מחייבי כריחות וזכרונות אפי' אלו היו זונות אלו ממחויבי כריחות אין לנו לאסור אלא דוקא הדבר עלמו שניתן להם באחנן אחוה דבר עלמו הוא שאסור לו להביאו בעיניו אבל למוכרו ולהביאו חליפיו דבר מלוה או יתנו לה מעות באחננה ותקנה בהם דבר מלוה מאן יהיב לבית אלהינו משופרי שופרי. כל זה הוא מדינא :

אבר אם נראה בעיניכם הפקוחות לאסור אס"ר משום מגדר מלחא שעל ידי זה יהיו נדורים מן העריות הטוב בעיניכם חעשו וה' אלהיכם יעזרכם על דבר כבוד שמו אכ"ר בסדר והתקדשם והייחסם קדושים כאן שניה נאד"ר בקד"ש פה סאלי יע"ה ולוי"מ וימ"ן :

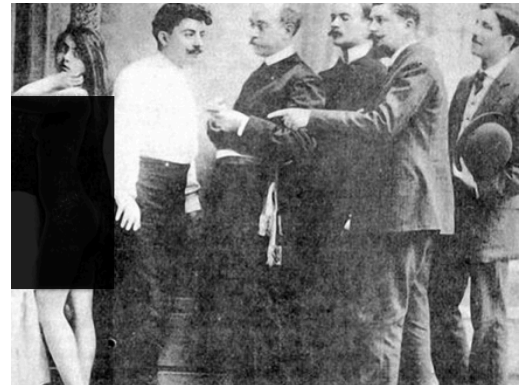
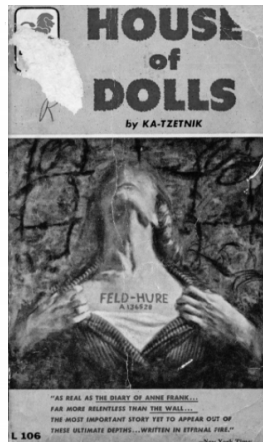
מחבר: **יעקב אטלינגר**
נוצר/נערך באלטונה
1832 - 1868 לספירה
(בקירוב). שו"ת מבעל
"ה"ערוך לנר
בנין ציון, אלטונה,
תרכ"ח

שאלה – הנה זה ימים לא כביר בא מעשה לפני אשר כל השומע תצילנה שתי אזניו באחת הכפרים העומדים תחת דגלי דרים ב' יהודים ודרכם לילך על המסחר מהלך איזה ימים ונשותיהם לבדן בבית עם בניהם ובנותיהם ומשרתיהם ויהי היום כאשר יצא האיש כדרכו למסחר ואיש אחד בא ממדינת פולין ובגדיו קרועים ויבקש מהאשה מקום ללון והאשה אשר היתה צנועה ביותר כל ימי אבל יראתה כסלתה רחמה עליו ונתנה לו מקום ללון וגם לאכול ולשתות אמנם האורח ההוא לא אכל אצלה שום דבר מן החי גם לא שתה משקה רק מים וכהנה עשה מעשה פרישות וסיגף עצמו בסיגופים קשים כל היום ישב בחדרו מסוגר וספר בידו גם מדי לילה בלילה עד חצות ואח"כ הי' מתאונן על חורבן בית אלקינו וכששכב לא שכב על מטה וספסל כי

Jewish International Conference on the Suppression of the Traffic in Girls and Women, held in London in 1910

... The sad tidings have come to us that evil men and women go about in your countries from town to town and village to village and induce young maidens, by false representations, to leave their native land and to go, by their advice, to distant countries, telling them that they will find there good and remunerative situations in business houses. In some instances these wicked men add to their iniquity by going through the form of religious marriage with the girls. They then take them on board ship to India, Brazil, Argentina or other countries in South America and then sell them to keepers of houses of evil repute ... This letter was written by the chief rabbi of the British Empire, Dr. Hermann Adler and was co-signed by the chief rabbis of France, Berlin, Hamburg, Frankfurt, Vienna and Rome and was addressed to the rabbis and officers of the towns in Eastern

שו"ת ממעמקים-
ספר שו"ת שעסק
בשאלות הלכתיות
שנגעו לשואה
ע"י הרב אפרים
אורי,

סימן כ"ז

דין נשים שנאנסו לבושת על ידי הרוצחים.

וזוהו תוכן השאלה: אשה אחת צעירה לימים ובת טובים מאחת המשפחות הנכבדות שבקובנה באה לפני וככה תכבה מבלי הפוגה, ודמעתה על לחיה, כי היא מר לה ואין לה מנחם ונפשחה בשאלתה, היות שגם היא כרבות מאחיותיה האומללות נתפסה על ידי הגרמנים הארורים ונמסרה לבושת ומלכד שהודים התעללו בגופה הטחור עוד חקקו על זרועה בכתובת קעקע את המלים: „זונה בשביל חיילי היטלר“.

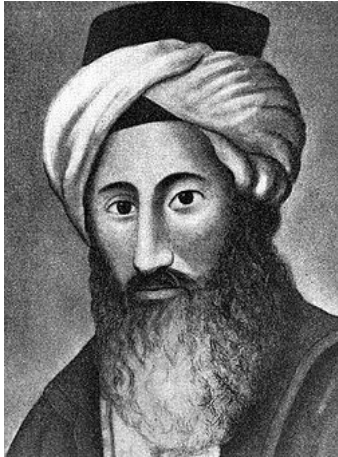
שהרי בנידון דידן אנן סהדי שההרב היתה שלופה תמיד על ראש האומללות האלו וכל המסרבת להם אחת דתה להמית, אם כן בודאי עניה זו מותרת היא לבעלה מי אין לחשוש כלל וכלל שמא נתפתתה להם ברצון, מאחר שגם היא ראתה מה שהם עוללו ליהודים אנשים נשים וטף הרגו ולא חמלו טבחו ולא ריחמו, אם כן בודאי הצוררים האלה היו מאוסים משוקצים ומתועבים בעיניה בכדי להתפתות להם להבעל ברצון.

ומהאי טעמא לדעתי אין להן שום צורך כלל להתאמץ להרחיק על ידי ניתוק את הכתובת המנאצת הנ"ל מעל גופיהן, אלא אדרבה יש לשמור על כתובת זו ולראותה לא כאות קלון ובושת אלא כסמל של כבוד וגבורה להראות שעל קדושת שמו יתברך הורגנו כל היום ודורש דמים אותם

Former synagogue turned into a brothel for German soldiers (image: Wikimedia Commons)

והואת העיר סארץ סטרטולק של צרפת
 עיר גדולה אמרו שיש ס'זו סילק בהקסה והשווקים ומבואות רחבות שעוברות שתי
 קארוסאס בריוח עם שיהיו אנשים סן הצדדים ויש בה נהר סינא ומסיסיו
 מסתמקא ויש נשר א' רחב וארך קורך לו סנועף³ רל סונטי נובו⁴ ולא תכלה
 רגל סן הנשר הנר כל היום וכל הלילה ושם רילוני⁵ סאטאריסאנה שהמים סקיסה.
 10 ואסרו שאין רגע בכיך שעות של יום ולילה שלא נמצא בנשר הנר סום לבן
 ונלח תונה. והעיר יסה ונמצא בה הכל רק שהכל הוא ביוקר אבל הונח בוול
 וסרסום אמרו שיש שלשים אלף וונח סוסקרות כתובות בסנקס הרץ סרבבות
 שאינם סוסקרות לכל עובר. ויש בה קארוסייאס (69b) לרוב וסאנריקאס מכל

הרב חיים יוסף דוד אָזולאי (בראשי
 תיבות: חיד"א; ה'תפ"ד – י"א
 באדר ה'תקס"ו; 1724 – 1 במרץ 1806)

ס פ ר
מעגל טוב השלם
 הועתק והוכנס לאינטרנט
 www.hebrewbooks.org 1181 א
 פ"י חיים תשס"ח
ס פ ו ר מ ס ע ו ת
 הרב ר' חיים יוסף דוד אָזולאי ז"ל
 אשר נתק וסכב בארצות שונות

יצא לאור בפעם הראשונה על פי קצום כתבי ידו הנמצאים
 באנטוואן ובנייארק
 עם תקדמה ותקרות ופראא סקוסום
 קל י"י
 אהרן פריימן